

FÆLLESKOMMUNALE ARKITEKTURBEGREBER

Version 0.9 maj 2022

Indhold

aktør.....	3	forretningsområde.....	7
anvendelsesmodel.....	3	forretningsservice.....	7
applikation.....	3	Fælleskommunalt Arkitekturboard.....	8
arbejdsgang.....	3	fællesoffentlig digital arkitektur.....	8
arkitekturleverance.....	3	governanceproces.....	8
arkitekturmål.....	4	Grunddata.....	8
arkitekturprincip.....	4	hændelsesbesked.....	8
arkitekturprodukt.....	4	informationsmodel.....	9
arkitekturrapport.....	4	informationsikkerhed.....	9
arkitekturregel.....	4	integrationsmønster.....	9
arkitekturreview.....	5	interoperabilitet.....	9
arkitekturstyring.....	5	klassifikation.....	10
begrebsmodel.....	5	kommunalt domæne.....	10
brugerrejse.....	5	Kommunernes It-Arkitekturråd.....	10
brugerstyring.....	5	logisk datamodel.....	10
byggeblok.....	6	metadata.....	10
datadeling.....	6	modelleringsprog.....	11
datakatalog.....	6	modelregler.....	11
datakvalitet.....	6	MOX.....	11
datasæt.....	6	rammearkitektur.....	11
dataafgrænsning.....	7	referencearkitektur.....	11
forretningshændelse.....	7	Servicedesign.....	12
forretningsobjekt.....	7	udvekslingsmodel.....	12

aktør

Accepterede term: %

Definition

deltager i en bestemt sammenhæng, enten i kraft af sine handlinger eller den rolle vedkommende spiller i sammenhængen

Kommentar

I rammearkitekturen findes en byggeblok for aktør. Byggeblokken aktør redegør for hvordan aktørbegrebet kan forstås i kommunal kontekst. Aktørbyggeblokken er central i forhold til at redegøre for den aktør, som har en bestemt rolle i en specifik kontekst eller i forhold til en specifik opgave.

Eksempler

I en kommunal kontekst kan en aktør fx være en person, en virksomhed, en myndighed, en organisation og en it-løsning.

Mere konkret kan en aktør fx være en medarbejder, som er ansvarlig for en børnefaglig undersøgelse af et udsat barn, eller de forskellige aktører som deltager i et møde omkring barnet.

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

anvendelsesmodel

Accepterede term: %

Definition

model, som er rettet mod en specifik anvendelses-situation

Kommentar

Den fælleskommunale rammearkitektur anvender ikke begrebet anvendelsesprofil, men anvendelsesmodel.

Eksempler

%

Kilde: FDA-begreber

applikation

Accepterede term: app, program, software applikation

Definition

brugervendt softwareprogram til løsning af en specifik opgave

Kommentar

Betegnelsen anvendes også om software entitet med specifik forretningsfunktion og om samlede it-løsninger, fx et lønprogram og de tilknyttede forretningsgange. I forbindelse med fremkomsten af smartphones og tablets er betegnelsen også blevet knyttet til de forskellige små informations-, videns-

og underholdningsprogrammer, der kan downloades via internettet til denne hardware.

Eksempler

%

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

arbejdsgang

Accepterede term: forretningsproces

Definition

aktiviteter, der trinvis udføres for at løse en opgave

Kommentar

%

Eksempler

KLF-online indeholder procesdiagrammer for kommunale kerneopgaver: <https://klf-online.dk/> KL, KOMBIT og flere kommuner indsamlede fra 2007-2010 procesdiagrammer for en stor andel af de kommunale kerneopgaver. Indholdet er ikke blevet opdateret efter projektets ophør og bliver det heller ikke fremover. Da der er tale om kerneopgaver har arbejdsgangene fortsat værdi, selvom om lovgivning og it-understøttelse har ændret sig. Læs mere på <https://arbejdsgangsbanken.dk/>

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

arkitekturleverance

Accepterede term: projektleverance, leverance, artefakt

Definition

et eller flere arkitekturprodukter, der udarbejdes som en del af en aftalt proces

Kommentar

En arkitekturleverance kan f.eks. være kontraktmæssigt defineret og blive formelt gennemgået og vedtaget af de berørte parter i henhold til en aftalt governanceproces

Eksempler

Eksempler på arkitekturleverancer kan se i dokumentet FDA- vejledning om arkitekturmetode:

https://arkitektur.digst.dk/sites/default/files/fda_vejledning_om_arkitekturmetode.pdf. Fx informationsmodeller og governancemodel.

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

arkitektur mål

Accepterede term: %

Definition

overordnet hensigt og ønsket udfald, der sætter retning for fælles digitaliserings- og arkitekturarbejde

Kommentar

Den fælleskommunale rammearkitektur har fem overordnede arkitektur mål, som sætter retning for kommunernes digitaliserings - og arkitekturarbejde.

Eksempler

De fem fælleskommunale arkitektur mål er 'Sammenhængende it', 'Byg til genbrug og forandring', 'Flere leverandører', 'Data som værdiskabende ressource' og 'Tillid og sikkerhed. Læs mere her: <https://rammearkitektur.kl.dk/principper-og-regler/faelleskommunale-arkitekturmaal/>

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

arkitektur princip

Accepterede term: %

Definition

grundlæggende forståelse og styringsmekanisme, der følges af en it-løsningsarkitektur

Kommentar

Kommunerne bør styre efter de fælleskommunale arkitekturprincipper - og regler, når flere aktører skal kunne arbejde sammen om sammenhængende digitalisering af den offentlige sektor.

Eksempler

De fælleskommunale arkitekturprincipper og -regler blev opdateret i 2018 og er alignet med de fællesoffentlige arkitekturprincipper og -regler. Du kan se arkitekturprincipperne her:

<https://rammearkitektur.kl.dk/principper-og-regler/faelleskommunale-arkitekturprincipper-og-regler/>

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

arkitektur produkt

Accepterede term: artefakt, arkitekturartefakt

Definition

arbejdsprodukt som bruges til at beskrive en del af en arkitektur

Kommentar

Et selvstændigt og afgrænset arbejdsprodukt med indhold, der relaterer sig til arkitektur. Kan dække

et eller flere arkitekturperspektiver og kan indeholde en eller flere visninger af arkitekturen i form af fx matricer eller diagrammer. Kan indgå i andre arbejdsprodukter, fx formaliserede arkitekturleverancer, udbudsmateriale, kravspecifikationer, systemdokumentation og specifikationer.

Eksempler

Eksempler på arkitekturprodukter kan være referencearkitektur, byggeblokbeskrivelse, principper, målbillede, informationsmodel

Kilde: FDA-begreber

arkitektur rapport

Accepterede term: %

Definition

dokumentation af arkitekturovervejelser i et projekt

Kommentar

Den fælleskommunale arkitekturrapport er en dokumentation af et projekts arkitekturovervejelser, beslutninger og anvendelse af den fælleskommunale rammearkitektur. Arkitekturrapporten er et levende kommunikations- og styringsredskab, som projektet arbejder med fra idefase til implementering. Rapporten anvendes også til at vurdere, hvordan en konkret løsning forholder sig til arkitekturen.

Eksempler

Et eksempel på en udfyldt fælleskommunal arkitekturrapport er rapporten for projektet vedrørende udbuddet af nyt kommunalt administrativt valgssystem:

https://rammearkitektur.kl.dk/media/22993/arkitekturrapport_projekt_valg.pdf

Arkitekturrapporten for Valg blev behandlet på 22. møde i Kommunernes It-Arkitekturråd. Se drøftelse og bilag her:

<https://www.kl.dk/okonomi-og-administration/digitalisering-og-teknologi/den-faelleskommunale-rammearkitektur/kommunernes-it-arkitektur-raad/moeder-og-materialer/22-ordinaere-moede-i-kommunernes-it-arkitekturraad/>

Se også en samling af udfyldte arkitekturrapporter her: <https://rammearkitektur.kl.dk/om-rammearkitekturen/styring-af-rammearkitekturen/arkitektur-rapporter/>

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

arkitektur regel

Accepterede term: %

Definition

konkretisering af et arkitekturprincip

Kommentar

Kommunerne kan styre efter de fælleskommunale arkitekturprincipper og -regler, når de arbejder med digitale løsninger, blandt andet når flere aktører skal kunne arbejde sammen om sammenhængende digitalisering af den offentlige sektor.

Eksempler

De fælleskommunale arkitekturprincipper og -regler blev opdateret i 2018 og er alignet med de fællesoffentlige arkitekturprincipper og -regler. Du kan se arkitekturprincipperne her: <https://rammearkitektur.kl.dk/principper-og-regler/faelleskommunale-arkitekturprincipper-og-regler/>

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

arkitekturreview

Accepterede term: %

Definition

formel evaluering af dokumenterede arkitekturleverancer i forhold til aftalte arkitekturrammer

Kommentar

Arkitekturreview kan anvendes som mekanisme til at styre projekter i forhold til aftalte mål og rammer.

Eksempler

I den fælleskommunale arkitekturreviewproces indgår arkitekturrapporten og godkendelse i Arkitekturboard og bliver forelagt It-Arkitekturrådet. De fællesoffentlige arkitekturreviews er et andet eksempel, hvor de også skal ses i sammenhæng med arkitekturstyring. Læs mere her:

<https://arkitektur.digst.dk/arkitekturreviews>

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

arkitekturstyring

Accepterede term

Definition

disciplin for at lede og kontrollere arkitekturen i en organisation og i henhold til aftalte retningslinjer og indhold

Kommentar

I den kommunale regi anbefales det, at man styrer sin arkitektur efter den fællesoffentlige, fælleskommunale og lokale arkitekturrammer. Arkitekturrapporten kan med fordel anvendes som et redskab og led i arkitekturstyring.

Eksempler

%

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

begrebsmodel

Accepterede term: terminologisk begrebsmodel, ordbog

Definition

model der beskriver og definerer begreber inden for et fagområde

Kommentar

Formålet med begrebsmodellering er at skabe afklaring og enighed om betydningen af begreber og brugen af termer på et forretningsområde. Bemærk at det ikke nødvendigvis kun er de centrale forretningsobjekter som beskrives på denne måde, men derimod alle de begreber som det er relevant at afklare. En begrebsmodel kan repræsenteres på listeform (begrebsliste/ordbog) eller som et diagram (begrebsdiagram).

Eksempler

Se fx de forskellige modeltyper under de fællesoffentlige regler for begrebs- og datamodellering:

<https://arkitektur.digst.dk/metoder/regler-begrebs-og-datamodellering/modeltyper>

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

brugerrejse

Accepterede term: %

Definition

kronologisk fremstilling af en aktørs oplevelse med at interagere med et produkt eller en service

Kommentar

Den fælleskommunale arkitekturregel AR5.1 sammenhængende brugerrejser uddyber anvendelsen af brugerrejser i en kommunal kontekst. I kommunal kontekst er brugere både borgere, virksomheder, medarbejdere og andre aktører. Brugerrejser kan med fordel fremstilles visuelt.

Eksempler

%

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

brugerstyring

Accepterede term: identitetsstyring, rettighedsstyring

Definition

administration og kontrol af brugere, identifikationsmidler og adgang til forretningstjenester

Kommentar

brugerstyring anvendes til at sikre, at de rette brugere har adgang til de rette funktionaliteter og data

Eksempler

%

Kilde: referencearkitektur for brugerstyring

byggeblok

Accepterede term: %

Definition

genanvendelig del af forretningen, der kan kombineres med andre byggeblokke til at levere arkitekturer og designe løsninger

Kommentar

Byggeblokke i den fælleskommunale rammearkitektur kan anvendes til at analysere, beskrive og forstå forretningen. Byggeblokke repræsenterer kernemodeller og kan fx bruges som mønstre og standarder for data- og udvekslingsmodeller.

Eksempler

Byggeblok for Sag:

<https://rammearkitektur.kl.dk/indhold-i-rammearkitekturen/faelleskommunale-byggeblokke-kerne-modeller/beskrivelser-af-byggeblokkene-i-rammearkitekturen/sag/>

Byggeblok for Dokument:

<https://rammearkitektur.kl.dk/indhold-i-rammearkitekturen/faelleskommunale-byggeblokke-kerne-modeller/beskrivelser-af-byggeblokkene-i-rammearkitekturen/dokument/>

Byggeblok for Klassifikation:

<https://rammearkitektur.kl.dk/indhold-i-rammearkitekturen/faelleskommunale-byggeblokke-kerne-modeller/beskrivelser-af-byggeblokkene-i-rammearkitekturen/klassifikation/>

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

datadeling

Accepterede term: deling af data

Definition

udveksling samt udstilling af data mellem it-løsninger, personer og enheder

Kommentar

Der skelnes mellem begrebet videregivelse af data og deling af data. Videregivelse fokuserer på den faktiske delingshandling – der, hvor data konkret gives videre. Deling har en bredere betydning, der fx dækker at udstille data for at gøre dem potentielt tilgængelige for genbrug.

Eksempler

%

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

datakatalog

Accepterede term: datasætkatalog

Definition

udvalgt og arrangeret samling af metadata om datarelaterede ressourcer

Kommentar

Et datasætkatalog har til hensigt at samle metadata om forskellige datasæt og datatjenester i kontekst af et katalog. Dermed giver det et overblik over hvilke datasæt, der findes og evt. hvor de findes og hvem er ansvarlige for dem. Data kan spænde på tværs af forskellige forretningsområder.

Eksempler

Det fællesoffentlige datasætkatalog er et katalog, der har til hensigt at samle metadata om alle myndigheders datasæt. Kataloget er baseret på EU standarden DCAT.

Kilde: FDA begreber

datakvalitet

Accepterede term: %

Definition

grad af udvalgte egenskaber som data besidder

Kommentar

Hvorvidt egenskaberne ved data vurderes gode afhænger af konkrete forventninger og specifikke omstændigheder.

Datakvalitet kan blandt andet udtrykkes ved nogle kvalitetsdimensioner, som beskriver og vurderer data. Eksempler herpå: kompleksitet, korrekthed, aktualitet og genbrugelighed. Datakvaliteten har betydning for (gen)anvendelsen af data.

Eksempler

Fællesoffentligt findes der et fælles sprog for datakvalitet, læs mere om dette her:

<https://arkitektur.digst.dk/metoder/begrebs-og-datametoder/faelles-sprog-datakvalitet>

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

datasæt

Accepterede term: %

Definition

samling af data om et afgrænset emne eller område

Kommentar

En samling af data, udgivet eller udvalgt og arrangeret af en enkelt kilde og som er til rådighed for adgang eller download i en eller flere repræsentationer. Forekomst af data fra et givent dataområde

i et givent system. Der kan opstå flere kopier af et datasæt i et system.

Eksempler

CPR-registreret er et eksempel på et datasæt, ligeledes er KLE i STS Klassifikation, Serviceaftaler i Serviceplatformen og CVR-data i CPR-replika.

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

dataafgrænsning

Accepterede term: %

Definition

angivelse af en delmængde af data til et bestemt formål

Kommentar

Dataafgrænsninger anvendes når der er behov for at begrænse brugere eller systemers adgang, så de kun har adgang til en delmængde af data

Eksempler

En sagsbehandlers adgang til at se borgeres sager kan begrænses til kun at være sager oprettet i Kommunernes Ydelsessystem, vha. af en dataafgrænsning på IT-system. Se mere om fælleskommunale dataafgrænsninger her:

<https://digitaliseringskataloget.dk/l%C3%B8sninger/adgangsstyring-brugere>

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

forretningshændelse

Accepterede term: hændelse, begivenhed, event

Definition

ændring der har en forretningsmæssig betydning

Kommentar

Forretningshændelser vil normalt være tæt relateret til opdatering af et forretningsobjekt, fx en ændring af status på en byggesag fra "projekteret" til "godkendt". Hændelser kan også være mere data-nære og mere tekniske, så der ikke altid er en selvstændig forretningsmæssig betydning af en ændring i data, selvom der udsendes en besked med denne hændelse.

Forretningen kan definere nogle forretningshændelser, som har en forretningsmæssig betydning. Forretningshændelsen kan registreres i et it-system, som kan udløse en eller flere hændelsesbeskeder. Brugere og andre systemer kan i en hændelsesdrevet arkitektur (EDA) abonnere på forretningshændelser og derpå få besked om, når en forretningshændelse er indtruffet.

Eksempler

Fælleskommunal beskedfordeling anvender hændelser:

<https://digitaliseringskataloget.dk/l%C3%B8sninger/beskedfordeler>.

Grunddata anvender også hændelser:

<https://datafordeler.dk/dataoversigt/bygnings-og-boligregisteret-bbr/bbr-haendelser/>

Hændelser anvendes også på Datafordeleren – læs mere her:

<https://confluence.datafordeler.dk/pages/view-page.action?pageId=17137834>

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

forretningsobjekt

Accepterede term: %

Definition

entydig og afgrænset del af forretningen

Kommentar

Et forretningsobjekt har sin egen identitet, informationsindhold og adfærd. Forretningsobjekter er gensidigt udelukkende. En byggeblok kan vedligeholde et eller flere centrale forretningsobjekter.

Eksempler

Borger, faktura og en vare er eksempler på forretningsobjekter.

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

forretningsområde

Accepterede term: %

Definition

et område, som begrænser sig til et bestemt fagfelt

Kommentar

%

Eksempler

Den fælleskommunale domænestruktur giver overblik over de kommunale fagområder/ (fag)domæner. Læs mere her:

<https://rammearkitektur.kl.dk/indhold-i-rammearkitekturen/den-faelleskommunale-domaenestruktur/>

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

forretningservice

Accepterede term: forretningstjeneste, forretningsfunktion

Definition

bestemt funktionalitet, der stilles til rådighed

Kommentar

Forretningsservice løser en bestemt opgave i forretningen og kan realiseres som en applikations-service og it-understøttes via en API.

Eksempler

De tre forretningsservices Ansøgning (om dagpenge), Beregning (af dagpenge), Udbetaling (af dagpenge) er adskilte og kan udføres løst koblet evt. med it-understøttelse.

Kilde: KL

Fælleskommunalt Arkitekturboard

Accepterede term: Arkitekturboard

Definition

udvalgt gruppe, som behandler og godkender materiale til optagelse i den fælleskommunale rammearkitektur

Kommentar

Arkitekturboardet udgøres af 5 medlemmer: En kommunal repræsentant og fire repræsentanter fra KL/KOMBIT. Medlemmerne til boardet udpeges af sekretariatet fra møde til møde ift. de sager, der skal behandles. Arkitekturboardet kan beslutte, at der er behov for ad hoc- medlemmer til et kommende møde. Arkitekturboardet konsulterer desuden de politiske, økonomiske og øvrige beslutningsfora, når det er relevant. Arkitekturboardet agerer på mandat fra It-arkitekturrådet, og skal af-rapportere til It-arkitekturrådet, ligesom arkitekturboardet kan søge rådgivning i It-arkitekturrådet.

Eksempler

Læs mere om Arkitekturboardet her:

<https://rammearkitektur.kl.dk/om-rammearkitekturen/styring-af-rammearkitekturen/arkitekturboard/>

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

fællesoffentlig digital arkitektur

Accepterede term: FDA

Definition

en dansk fællesoffentligt aftalt tilgang til levering af sammenhængende offentlige forretnings- og it-services

Kommentar

%

Eksempler

Læs mere om den Fællesoffentlige digitale arkitektur på <https://arkitektur.digst.dk/>

Kilde: FDA-begreber

governanceproces

Accepterede term: %

Definition

formaliseret forløb, der konsoliderer og standardiserer styring, interaktion, ansvar og beslutninger i en organisation

Kommentar

Der er vedtaget en governanceproces i den fælleskommunale rammearkitektur, hvad angår optagelse af indhold i den. Se også fælleskommunalt Arkitekturboard.

Eksempler

Governanceproces for den fælleskommunale rammearkitektur:

<https://rammearkitektur.kl.dk/om-rammearkitekturen/styring-af-rammearkitekturen/governanceprocess-for-den-faelleskommunale-rammearkitektur/>

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

Grunddata

Accepterede term: %

Definition

grundlæggende registreringer om borgere, deres ejendomme, virksomheder, adresser og geografi

Kommentar

Disse grunddata findes i nationale registre såsom Det Centrale Personregister (CPR), Det Centrale Virksomhedsregister (CVR) og Bygnings- og Boligregistret (BBR). Grunddata er udvalgte og offentlige data, som er fundament for den offentlige administration, og som er bredt anvendt på tværs af den offentlige og private sektor.

Grunddata kan som udgangspunkt anvendes frit af alle og hentes via Datafordeleren, som er datadistributør.

Eksempler

Læs mere om Datafordeleren her:

<https://datafordeler.dk/>

Læs mere om Grunddataprogrammet:

<http://info.rammearkitektur.dk/index.php/Grunddataprogrammet>

Kilde: Grunddateprogrammet

hændelsesbesked

Accepterede term: Besked, Notifikation, Påmindelse, Advis.

Definition

meddelelse, der formidler en forretningshændelse til omverdenen

Kommentar

Forretningshændelser kan ved registrering i et it-system udløse en eller flere hændelsesbeskeder, som brugere og andre systemer kan abonnere på i en hændelsesdrevet arkitektur (EDA).

Eksempler

Hændelsesbeskeder er fx Grunddatas beskedformat.

Kilde: KL

informationsmodel

Accepterede term: %

Definition

model der strukturerer forretningsviden via objekter, deres egenskaber og indbyrdes relationer

Kommentar

Informationsmodeller udgør det forretningsmæssige grundlag for videre logisk datamodellering og er uafhængige af fremtidige tekniske valg og realiseringer. Desuden kan de anvendes til analyser og forretningsafklaring.

Begreber og definitioner i modellen skal formidle forretningens sprog og sammenhænge. I modelleringarbejdet er der taget stilling til om et givet begreb skal repræsenteres som klasse, attribut eller andet samt angivet multipliciteter.

Fælleskommunalt anvendes de fællesoffentlige regler for begrebs- og datamodellering der sikrer, at begreber og data beskrives og dokumenteres grundigt, korrekt og genbrugeligt i modeller.

Eksempler

De fælleskommunale byggeblokke indeholder alle en informationsmodel hvor man kan se byggeblokkens centrale begreber og deres indbyrdes sammenhænge. Se eksemplerne Sag og Aktivitet vis links herunder:

Sag:

<https://rammearkitektur.kl.dk/indhold-i-rammearkitekturen/faelleskommunale-byggeblokke-kerne-modeller/byggeblokke-i-rammearkitekturen/sag/>

Aktivitet:

<https://rammearkitektur.kl.dk/indhold-i-rammearkitekturen/faelleskommunale-byggeblokke-kerne-modeller/byggeblokke-i-rammearkitekturen/aktivitet/>

Kilde: FDA modelregler

informationssikkerhed

Accepterede term: %

Definition

opretholdelse af informationers fortrolighed, integritet og tilgængelighed

Kommentar

Informationssikkerhed er en bred betegnelse for de samlede foranstaltninger som opsættes for, at sikre informationer i forhold til fortrolighed, integritet (ændring af data) og tilgængelighed. I arbejdet indgår blandt andet organisering af sikkerhedsarbejdet, påvirkning af adfærd, processer for behandling af data, styring af leverandører samt tekniske sikringsforanstaltninger.

Det fælleskommunale arkitekturprincip 4: "Sikkerhed, privatliv og tillid sikres", stiller krav til informationssikkerhed og privatlivsbeskyttelse samt anbefaler anvendelsen af fælles arkitektur for informationssikkerhed.

Eksempler

%

Kilde: ISO27000

integrationsmønster

Accepterede term: %

Definition

genbrugelig metode til at skabe forbindelse mellem to eller flere it-løsninger, personer og enheder

Kommentar

I den fælleskommunale rammearkitektur er angivet fire overordnede integrationsmønstre: kald-integration, hændelsesbeskedintegration, meddelelsesbeskedintegration og dialogintegration.

Eksempler

%

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

interoperabilitet

Accepterede term: %

Definition

evnen til at dele, forstå og anvende information og funktionalitet mellem parter

Kommentar

Interoperabilitet er to eller flere systemers eller komponenters evne til at udveksle og anvende informationer og funktionalitet og den overordnede arkitekturs understøttelse af et design, hvor systemer kan reagere på og interagere med hinanden. Evnen at 'tale med hinanden' forudsætter, at man ved hvilket sprog, der anvendes, og hvem der kommunikerer med.

Eksempler

%

*Kilde: KL rammearkitekturbegreber***klassifikation**

Accepterede term: %

Definition

ordning af genstande, begreber eller emner i grupper

Kommentar

Klassifikationer oprettes med henblik på søgning, genfindning, navigering og opmærkning.

Det fælleskommunale klassifikationskatalog er en fortegnelse over fælleskommunale klassifikationer, herunder oplysninger om blandt andet ansvarlig instans og hvor de findes.

Eksempler

KL emnesystematik (KLE), Fælles sprog III (FSII) og fælles faglige begreber (FFB) er eksempler på fælleskommunale klassifikationer. Læs mere via links herunder:

KL Emnesystematik (KLE):

<https://www.kl.dk/okonomi-og-administration/digitalisering-og-teknologi/arbejdsgange-forretningsviden-og-informationshaandtering/kl-emnesystematik-kle/>

Fælles Sprog III (FSII):

<https://www.kl.dk/kommunale-opgaver/sundhed/data-dokumentation-og-digitalisering/faelles-sprog-iii/>

Fælles Faglige Begreber (FFB):

<https://www.kl.dk/kommunale-opgaver/socialomraadet/faelles-faglige-begreber/>

*Kilde: Informationsordbogen***kommunalt domæne**

Accepterede term: %

Definition

område, som begrænser sig til et bestemt fagfelt

Kommentar

%

Eksempler

Den fælleskommunale domænestruktur giver overblik over de kommunale fagområder/ (fag)domæner. Læs mere her:

<https://rammearkitektur.kl.dk/indhold-i-rammearkitekturen/den-faelleskommunale-domaenestruktur/>

*Kilde: KL rammearkitekturbegreber***Kommunernes It-Arkitekturråd**

Accepterede term: %

Definition

strategisk forum bestående af repræsentanter fra kommunerne, KL og KOMBIT

Kommentar

Kommunernes It-Arkitekturråd rådgiver og kommer med anbefalinger vedrørende den fælleskommunale rammearkitektur, fælleskommunale infrastruktur og fælleskommunale løsninger mfl.

Eksempler

Læs mere om Kommunernes It-Arkitekturråd her:

<https://www.kl.dk/okonomi-og-administration/digitalisering-og-teknologi/den-faelleskommunale-rammearkitektur/kommunernes-it-arkitekturraad/>

*Kilde: KL rammearkitekturbegreber***logisk datamodel**

Accepterede term: %

Definition

model, der beskriver dataelementers logiske sammenhænge uafhængigt af datas fysiske strukturer og teknisk implementering

Kommentar

Logiske datamodeller er viderebearbejdnings af informationsmodeller, der sigter mod en bestemt realisering og fx tilføjer nøgler og datatyper og opløser mange-til-mange-relationer.

Eksempler

Datamodel for Fælleskommunalt Geodatasamarbejde:

<https://www.kl.dk/media/15515/fkg-datamodellen-version-26-2016.pdf>

*Kilde: FDA modelregler***metadata**

Accepterede term: %

Definition

data, der giver information om andre data

Kommentar

Data, der giver oplysninger om andre data. Nærværende begrebsordbog er et eksempel på strukturerede metadata om hvert enkelt begreb.

Eksempler

Fx er oplysningen om, at en person er gift, data, mens definitionen af at være gift er metadata.

Kilde: FDA-begreber

modelleringsprog

Accepterede term: %

Definition

sprog og regler til at dokumentere it og forretningen

Kommentar

Der findes mange forskellige modelleringsprog, som hver især har forskellige styrker, alt efter hvad der ønskes at dokumentere. Nogle er mere visuelle og andre mere tekniske ift. det som dokumenteres. Der findes yderligere en lang række modelleringsværktøjer, som med fordel kan anvendes til at understøtte og dokumentere efter notation i et modelleringsprog.

Eksempler

Archimate er et åbent og uafhængigt sprog til modellering af enterprisearkitektur, der understøtter beskrivelse, analyse og visualisering af it-arkitektur. Læs mere her:

<https://www.opengroup.org/archimate-forum/archimate-overview>

Unified Modeling Language (UML) er en standard for udseende af diagrammer til beskrivelse af strukturer og forløb i objekt-orienterede softwaresystemer, udviklet af Object Management Group (OMG). UML har grafiske notationer for de fleste begreber og mulige sammenhænge mellem begreber indenfor objekt-orienteret softwareudvikling. Læs mere her:

<https://www.uml.org/>

Kilde: KL

modelregler

Accepterede term: %

Definition

regler for begrebs-, informations- og datamodellering

Kommentar

Modelregler skal sikre at begreber og data beskrives og dokumenteres grundigt, korrekt og genbrugeligt.

Eksempler

De fællesoffentlige regler for begrebs- og datamodellering:

<https://arkitektur.digst.dk/metoder/regler-begrebs-og-datamodellering>

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

MOX

Accepterede term: %

Definition

konkret løsningskoncept til at understøtte standardiseret kommunikation mellem systemer

Kommentar

MOX står for "Messaging, OIO-standarder og X-change". MOX-konceptet kan bruges hvis en kommune har et ældre legacysystem, der ikke bruger fælles standarder og som skal kobles til et nyt system der bruger standarder. MOX-konceptet gør det muligt at oversætte fra 'ikke standard' til 'standard' og dermed binde systemerne sammen.

Eksempler

I Hjørring Kommune bruges MOX i flere sammenhænge, særligt i relation til monopolbruddet. Kommunen bruger MOX-agenter til at binde organisationsdata sammen med MOX-integrationer mellem Silkeborg Data (leverandør), OS2MO (fællesskab) og Active Directory mfl.

Kilde: KL

rammearkitektur

Accepterede term: %

Definition

fælles arkitektur i en veldefineret, organisatorisk kontekst

Kommentar

Den fælleskommunale rammearkitektur er vedtagne principper, byggeblokke og klassifikationer m.m., der udgør det fælles fundament for kommunernes digitalisering.

Eksempler

Den fælleskommunale rammearkitektur og fællesoffentlig digital arkitektur (FDA) er eksempler på en rammearkitektur som opsætter fælles spilleregler for fællesoffentlig it-arkitektur og digitalisering. Læs mere på:

<https://arkitektur.digst.dk/>

EIRA (European Interoperability Reference Architecture) er et eksempel på en fælleseuropæisk rammearkitektur. Læs mere om EIRA her:

<https://joinup.ec.europa.eu/collection/european-interoperability-reference-architecture-eira/about>

Kilde: FDA-begreber

referencearkitektur

Accepterede term: %

Definition

aftalt arkitekturvejledning som kan bruges til at understøtte et fællesskabs forretningsmål

Kommentar

En referencearkitektur er typisk generisk og realiseres som arkitekturer, der er specifikke i forhold til individuelle forretningsmål.

Anvendelsesorienterede referencearkitekturer beskriver den anbefalede praksis for håndtering af en forretningsopgave, og kan anvendes som en fælles referenceramme, til at udpege principper, retningslinjer og standarder inden for et givent domæne og som skabelon for mål- og løsningsarkitekturer.

Eksempler

Referencearkitektur for selvbetjening:

<https://rammearkitektur.kl.dk/indhold-i-rammearkitekturen/referencearkitekturer/faellesoffentlige-referencearkitekturer/selvbetjening/>

Referencearkitektur for brugerstyring:

<https://rammearkitektur.kl.dk/indhold-i-rammearkitekturen/referencearkitekturer/faellesoffentlige-referencearkitekturer/brugerstyring/>

Referencearkitektur for deling af data og dokumenter:

<https://rammearkitektur.kl.dk/indhold-i-rammearkitekturen/referencearkitekturer/faellesoffentlige-referencearkitekturer/deling-af-data-og-dokumenter/>

Referencearkitektur for tværgående digitalt overblik for borgere og virksomheder:

<https://rammearkitektur.kl.dk/indhold-i-rammearkitekturen/referencearkitekturer/faellesoffentlige-referencearkitekturer/tvaergaaende-digitalt-overblik-for-borgere-og-virksomheder/>

Referencearkitektur for Observation og Måling:

<https://rammearkitektur.kl.dk/indhold-i-rammearkitekturen/referencearkitekturer/referencearkitektur-for-observation-og-maaling/>

Referencearkitektur for BPI:

<https://www.kl.dk/media/21571/referencearkitektur-for-brugerportalsinitiativet-e19.pdf>

Kilde: KL rammearkitekturbegreber

udvekslingsmodel

Accepterede term: %

Definition

model, der beskriver informationer, der udveksles til en bestemt anvendelse

Kommentar

En model over et udsnit af data til bestemt brug og som kan danne grundlag for udvikling af snitflader. Kan både beskrives ved hjælp af fx diagrammer, tekst eller XML. API'er udstiller udvekslingsmodeller.

Eksempler

%

Kilde: KL

Service design

Accepterede term: %

Definition

metode til planlægning og organisering af interaktionen mellem udbyder og bruger af en service

Kommentar

Service design omfatter forskellige metoder, blandt andet brugerrejser, fællesstudier og prototyper.

Eksempler

%

Kilde: KL rammearkitekturbegreber